

26. Gyöngyössi István követségi tanácsos jelentése a lészpedi csángók nyelvi jogaikért folytatott harcáról. Bukarest, 1947. március 21.

1 melléklet

58/pol.-1947.

A Népi Szövetség a múlt év őszén végre megindította harcát aziránt, hogy a moldovai, az utóbbi időben teljesen magukra hagyott és így erősen az elnemzetietlenedés útjára került csángókat visszakapcsolja a romániai magyarság vérkeringésébe. A megkezdett akciónak a csángóság körében nagy visszhangja volt, sok csángó községben megindult a helyi küzdelem azért, hogy a népesség anyanyelvét a templomban – mely a közösségi élet központja – szabadon használhassa.

Tárgyilagosan meg kell állapítani, hogy a központi és kerületi román hatóságok, így a Nemzetiségügyi Minisztérium, sőt egyes megyei prefektúrák is jóindulattal kezelték a csángó magyarság nyelvhasználati ügyét. Sajnos azonban mindeme jóindulat hiábavaló a római katolikus klérus és a sovinizta-reakciós helyi hatóságok szervezett ellenállásával és szabotázsával szemben.

Tanulságosan világítja meg az egész kérdéskomplexumot – pars pro toto – mindaz, amit e vonatkozásban a Lészped községbeli csángók egyik vezetője, – aki ismételtelen felkereste már a Missziót – elmondott és előttem bizonyított.

A lészpediek a magyar prédikáció és magyar egyházi éneklés községükben való bevezetése végett eljártak a Nemzetiségügyi és Vallásügyi Minisztériumokban, ahol írásos engedélyt adtak arra, hogy a község lakossága túlnyomó többségének kívánsága szerint a magyar nyelv használatát fenti vonatkozásban bevezethessék. Előzőleg ugyanis a községben népszavazást tartottak, amelynek alkalmával 310-en nyilatkoztak a magyar prédikáció és ének mellett és csak 92-en, megfélemlítettek, ellene. A népszavazás egyébként jól volt előkészítve, mert Karácsony éjszakáján, hosszú évek után először két magyar egyházi éneket is énekeltek a templomban a bacău-i prefektus által a szabad nyelvhasználatra vonatkozóan adott, a nemzetiségi törvényre és az alkotmányra hivatkozó rendelet alapján.

Sajnos mindez hiábavaló volt, mert a helybeli pap¹ kérdésére a iași-i püspökség azt az utasítást adta, hogy a templomban csak a hivatalos latin és a román nyelv használható. Eredetben mellékelem a iași-i püspök titkárának ez ügyben a lészpedi paphoz intézett levelét, amelyben a püspök² fenti utasítását közvetíti és a levél végén arra kéri Istent, világosítsa meg a lészpedi pap elméjét, hogyan hajtsa végre a püspöki utasítást. (A levél, melyről egyébként néhány fotókópiát készítettem, képmutató módon van írva, nem tilalmazza a magyart, de előírja a latin és román kizárólagos használatát. Erre vonatkozik az előbbi idézett célzás.³)

A iași-i püspökség eme magatartása különben csekély kivétellel megfelel a helyi papság érzületének is. Ezek megmagyarázhatatlan gyűlölettel kezelik a magyar nyelv ügyét éppen úgy, mint az alsóbb községi hatóságok. Ezek részéről a csángók, ha magyarságukhoz ragaszkodnak, személyi üldöztetésnek vannak kitéve. Gyakran meg is fenyegetik őket azzal, hogy majd elmennek egyszer az oroszok, majd lesz még más rendszer is Romániában és akkor jaj lesz a magyar csángóknak, ágyúval tüntetik el falvaikat a föld színéről. Eléggé sajnálatos és az alsóbb román tisztviselői gárda demokratikus átállításának csekély sikerére jellemző, hogy ezek a fenyegetések hivatalos emberek részéről hangzanak el, akik egyébként is minden téren megpróbálnak a nemzeti öntudatuk mellett kitartó csángóknak ártani.

1 A lészpedi Ioan Gherghina (született Györgybiró János) csángó származású pap.

2 A iași-i katolikus püspök ekkor Anton Durcovici volt.

3 A mellékletet nem közöljük, megtalálható az irat mellett.

A Népi Szövetség a maga részéről igyekszik természetesen a csángóknak védelmet nyújtani, és az ősszel megindított akcióját szélesebb keretek között folytatni kívánja. Szerencsés talákozása a körülményeknek, hogy a Népi Szövetség ezen elgondolása a Kommunista Párt helyeslésével találkozott, mely belpolitikai szempontokból is szívesen látja, ha szemben nem kívánatos befolyásokkal [*sic!*] a Népi Szövetség a csángókat politikailag is tudatosítja. Erre annál is inkább szükség van, mert a csángók egy része hiábavalónak látván a küzdelmet és a románsághoz beolvadni nem akarván, mind erősebben a Magyarországra való kivándorlás gondolatával foglalkozik.

Gyöngyössy
követségi tanácsos.

MOL külügyminisztériumi TÜK-iratok Románia, XIX-J-1-j, 18. doboz, 16/b, 117/pol/res. sokszorosított másolat. Közli: Vincze, 1999/b. 217-218. o.